

Handläggare
Louise Cassergren
Telefon: 08-50833932**Till**
Utbildningsnämnden
2026-09-24

Stöd till rektorer som utsätts för otillbörliga påtryckningar från enskilda vårdnadshavare

Svar på skrivelse från Jan Jönsson (L)

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har mottagit en skrivelse från Jan Jönsson (L) med frågor om vilket stöd som förvaltningen ger till rektorer som utsätts för otillbörliga påtryckningar från vårdnadshavare. Frågeställaren ser behov av ett aktivt stöd från förvaltningen i form av juridisk, kommunikativ och administrativ hjälp. Frågeställaren efterfrågar även tydligare riktlinjer på huvudmannanivå för dialogen mellan vårdnadshavare och skola. Frågeställaren lyfter också behov av att fånga upp press från vårdnadshavare kopplat till skolledares arbetsmiljö i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Förvaltningen arbetar aktivt med frågor rörande hot, våld och otillbörlig påverkan utifrån det samhälle och den verklighet som skolorna befinner sig i idag. Ett arbete har gjorts för att ta fram stödmaterial och riktlinjer under de senare åren och implementeringen av detta har prioriterats. Utifrån skolans regelverk är det rektor som har det direkta ansvaret och mandatet för merparten av de beslut som rör den enskilda skolan, medarbetare, elever och vårdnadshavare. Det innebär att frågor och kommunikation från vårdnadshavare i de allra flesta fall ska gå via rektor. Förvaltningen har stödfunktioner som rektor och skolledare kan vända sig till för rådgivning och vid behov avlastning.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund/Ärendet

Utbildningsnämnden har mottagit en skrivelse från Jan Jönsson (L) med följande frågor:

1. Hur arbetar utbildningsförvaltningen med att erbjuda rektorer juridiskt, kommunikativt och administrativt stöd när enskilda vårdnadshavare driver systematiska påtryckningskampanjer mot skolledningen?
2. Hur bedömer förvaltningen möjligheten att centralt hantera omfattande och systematiska begäranden om utlämning av offentliga handlingar, när dessa uppenbart används som påtryckningsmedel mot enskilda rektorer?
3. Avser förvaltningen att ta fram stadsgemensamma riktlinjer för kommunikationen mellan vårdnadshavare och skola, exempelvis avseende e-postvolym, svarstider och kommunikationskanaler?
4. Hur arbetar förvaltningen i dag med nätverk, mentorskap och erfarenhetsutbyte för rektorer som hanterar svåra vårdnadshavarärenden, och finns det behov av att utveckla dessa former av stöd?
5. På vilket sätt fångar stadens systematiska arbetsmiljöarbete för skolledare upp pressen från enskilda vårdnadshavare, och vilka åtgärder vidtas när sådan press identifieras?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal- och kompetensförsörjning i samverkan med avdelningen för ekonomi- och styrning, grundskoleavdelningen samt gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 14 september 2026. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 16 september 2026.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen delar frågeställarens uppfattning om att rektorer och skolledare ska få ett effektivt och kvalificerat stöd i de fall de utsätts för otillbörliga påtryckningar.

Förvaltningen arbetar med frågor rörande hot, våld och otillbörlig påverkan utifrån det samhälle och den verklighet som skolorna befinner sig i idag. Ett arbete har gjorts för att ta fram stödmaterial och riktlinjer under de senare åren och implementeringen av detta har prioriterats. Utifrån skolans regelverk är det rektor som har det direkta ansvaret och mandatet i majoriteten av de beslut som rör den enskilda skolan, medarbetare, elever och vårdnadshavare. Det innebär att frågeställningar och kommunikation från vårdnadshavare i de allra flesta fall måste gå via skolan och rektor. Förvaltningen har stödfunktioner som rektor och skolledare kan vända sig till för rådgivning och vid behov avlastning.

Förvaltningen svarar på de frågeställningar som lyfts nedan.

Hur arbetar utbildningsförvaltningen med att erbjuda rektorer juridiskt, kommunikativt och administrativt stöd när enskilda vårdnadshavare driver systematiska påtryckningskampanjer mot skolledningen?

Utbildningsförvaltningen arbetar utifrån utbildningsnämndens rutiner för klagomålshantering, där utgångspunkten är att frågor och klagomål i första hand ska hanteras mellan hem och skola. När vårdnadshavares kontakter med skolan blir omfattande kan utbildningsförvaltningen erbjuda rektor juridiskt, kommunikativt och administrativt stöd. Stödet ges genom grundskolesamordnare, grundskolechef och skoljurister och syftar till att säkerställa en rättssäker hantering samt ge rektor förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag som ansvarig för verksamheten. Rektorer kan i alla lägen vända sig till grundskoleavdelningens skoljurister för stöd, rådgivning och vägledning i juridiska frågor.

Om en rektor i sitt arbete utsätts för mer systematiska påtryckningar från vårdnadshavare så finns förvaltningens säkerhetsfunktion tillgänglig för konsultation, råd och aktivt stöd. Säkerhetsfunktionen kan också sammankalla till säkerhetssamtal samt vidta säkerhetshöjande åtgärder för medarbetare som riskerar att utsättas för våld, hot om våld eller trakasserier.

Säkerhetsfunktionen uppmärksammar också rektorn på möjligheten att fatta beslut om tillträdesbegränsning till skolan i de fall där det kan anses som aktuellt och tillämpligt. Möjligheten att besluta om tillträdesbegränsning följer av att skolområdet inte är en allmän plats. Rektor har i enlighet med nämndens beslut rätt att fatta beslut om eventuell reglering av enskildas rätt till tillträde till skolområdet.

Hur bedömer förvaltningen möjligheten att centralt hantera omfattande och systematiska begäranden om utlämning av offentliga handlingar, när dessa uppenbart används som påtryckningsmedel mot enskilda rektorer?

Förvaltningens stödfunktioner, däribland registraturet och avdelningarnas juristfunktioner, ger stöd till rektorer och skolledningar kring hur förfrågningar om allmänna handlingar kan hanteras på ett effektivt sätt och i enlighet med gällande lagstiftning.

När förfrågan rör handlingar i avslutade ärenden som också finns tillgängliga centralt handläggs och samordnas förfrågningarna i de flesta fall vid central förvaltning. Skolrelaterade förfrågningar rör dock i många fall pågående ärenden eller finns i dokumentation som bara skolan fullt ut har tillgång. I dessa fall är det inte möjligt att centralisera handläggningen av utlämnanden då det bara är skolan

som fullt ut har tillgång till de handlingar som omfattas av begäran och kan göra de bedömningar som krävs. Förvaltningen kan ge stöd i bedömningarna.

Avser förvaltningen att ta fram stadsgemensamma riktlinjer för kommunikationen mellan vårdnadshavare och skola, exempelvis avseende e-postvolym, svarstider och kommunikationskanaler?

Det finns i dag inga stadsövergripande regler som styr omfattningen av mejlkommunikation eller val av kommunikationskanaler mellan vårdnadshavare och skola. Ansvar för att organisera kommunikationen på ett ändamålsenligt sätt ligger hos rektor.

Förvaltningen har tagit fram en mall för förväntansdokument som syftar till att tydliggöra ansvar, roller och ömsesidiga förväntningar mellan skolan, elever och vårdnadshavare. Dokumentet gäller för samtliga verksamhetsformer inom stadens kommunala skolor och ska kommuniceras till elever och vårdnadshavare av respektive skola.

Under det senaste året har grundskoleavdelningen sett en ökning av antalet inkommande klagomål och synpunkter, samtidigt som ärendena blivit mer komplexa och ofta hanteras genom flera olika kommunikationskanaler. Mot denna bakgrund har en arbetsgrupp inrättats inom grundskoleavdelningen, parallellt med ett förvaltningsövergripande arbete inom närliggande områden. Arbetsgruppen, som består av enhetschef, grundskolesamordnare och skoljurister samt vid behov kommunikatör, har i uppdrag att analysera skolornas hantering av klagomål, identifiera behov av ytterligare stödsatser och säkerställa att vårdnadshavare får rätt stöd och vägledning i klagomålsprocessen. Målsättningen är att skapa en tydligare och mer samordnad hantering av klagomål, en väg in där vårdnadshavare kommer rätt från början och att ärenden hanteras på rätt nivå i organisationen i enlighet med utbildningsnämndens rutiner. Inom ramen för det pågående arbetet kan det bli aktuellt att fortsätta utveckla gemensamma arbetssätt och rutiner för klagomålshantering, stärka stödet till skolorna i kommunikationen med vårdnadshavare samt ta fram vägledningar för dokumentation och ärendehantering.

Hur arbetar förvaltningen i dag med nätverk, mentorskap och erfarenhetsutbyte för rektorer som hanterar svåra vårdnadshavarärenden, och finns det behov av att utveckla dessa former av stöd?

Varje grundskoleområde har kontinuerliga rektorsmöten där rektorer ges möjlighet att diskutera aktuella frågor, lyfta utmaningar och utbyta erfarenheter med varandra. Dessa forum utgör en viktig del av det kollegiala stödet och ger rektorer möjlighet att ta del av

hur andra har hanterat liknande situationer, inklusive komplexa ärenden som rör vårdnadshavarkontakter.

På vilket sätt fångar stadens systematiska arbetsmiljöarbete för skolledare upp pressen från enskilda vårdnadshavare, och vilka åtgärder vidtas när sådan press identifieras?

Under april till juni genomförs den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Uppföljningen görs lokalt på varje skola utifrån respektive skolas förutsättningar och identifierade risker. Frågorna som ställs är framtagna utifrån Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete och är gemensamma för hela staden, med ett tillägg på fem mer förvaltningsspecifika frågor.

Syftet med uppföljningen är att identifiera risker och undersöka arbetsmiljön för samtliga medarbetare på skolan, skolledare inkluderat. Om det framkommer risker kopplat till vårdnadshavares agerande mot skolledare ska dessa risker följas upp genom en riskbedömning och rutiner bör tas fram för att förebygga riskerna. Skolorna ska också ta fram egna mål för arbetsmiljöarbetet att arbeta med inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet utifrån lokala identifierade behov. Ett sådant exempel skulle kunna vara press från vårdnadshavare i de fall det är aktuellt.

Som stöd i arbetsmiljöarbetet utifrån nämnda risker finns förvaltningens omfattande stödmaterial gällande ”hot, våld och otillåten påverkan” som finns publicerat på intranätet. Staden har också nyligen tagit fram en handledning för hur tjänstepersoner ska agera och tänka kring begreppet otillåten påverkan.

Ytterligare stödfunktioner är HR-funktionen, säkerhetsfunktionen, olika partners inom företagshälsovården. Staden har upphandlat möjlighet till chefshandledning på grupp- eller individnivå, och på förvaltningen finns olika nätverk för biträdande rektorer och rektorer. Det finns också en e-utbildning för arbetsmiljö som staden tagit fram som riktar sig till chefer, medarbetare och skyddsombud. Förvaltningen har också en arbetsmiljöutbildning som samtliga chefer rekommenderas att genomföra utifrån förvaltningsspecifika frågor och utmaningar.

Ekonomiska konsekvenser

Då ärendet är svar på frågor i en skrivelse gör utbildningsförvaltningen ingen analys av ärendets ekonomiska konsekvenser.

**Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt
jämförbarhet**

Då ärendet är svar på frågor i en skrivelse gör utbildningsförvaltningen ingen analys av ärendets konsekvenser för jämförbarhet eller för barn och barns rättigheter.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Per Törnvall
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Petra Nergårdh
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Skrivelse av Jan Jönsson (L) om stöd till rektorer som utsätts för otillbörliga påtryckningar från enskilda vårdnadshavare